

Sygn. akt I Ns 2646/12

POSTANOWIENIE

Dnia 10 września 2015 roku

Sąd Rejonowy w Gliwicach Wydział I Cywilny w składzie następującym :

Przewodniczący : SSR Grzegorz Korfanty

Protokolant : Sylwia Pordzik

Po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 sierpnia 2015 roku w Gliwicach

sprawy z wniosku **S. Kasy (...) W. we W.**

z udziałem M. P., D. S., (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S.

o stwierdzenie nabycia spadku po U. S.

oraz zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych nie złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po U. S., z domu M., córce J. i M., zmarłej dnia 26 czerwca 2010 roku w G., ostatnio stale zamieszkałej we W. na podstawie ustawy nabyli:

- córka M. P., z domu S., córka B. i U., w 1/2 części,

- syn D. S., syn R. i U., w 1/2 części;

2. oddalić wniosek uczestniczki M. P. o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych nie złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej U. S.;

3. kosztami postępowania obciążyć uczestników postępowania w zakresie przez nich poniesionym.

SSR Grzegorz Korfanty

Sygn. akt I Ns 2646/12

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 16 lutego 2012 roku S. Kasa (...) W. we W., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy przez M. P. po zmarłej w dniu 26 czerwca 2010 roku U. S., ostatnio zamieszkałej we W. oraz zasądzenie wskazanych we wniosku kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości czterokrotności minimalnej stawki określonej w § 8 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, tj. 240 złotych oraz kosztów poniesionej opłaty od wniosku w wysokości 50 złotych, opłaty od pełnomocnictwa w kwocie 17 złotych oraz kosztów poniesionych w celu ustalenia następców prawnych zmarłej w łącznej wysokości 70 złotych.

W uzasadnieniu wnioskodawczynie podała, iż posiada wierzycelność wobec zmarłej U. S., która wynika z tytułu wykonawczego wydanego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z dnia 28 grudnia 2006 roku, sygn. akt XI Nc 3206/06. była jej dłużniczką.

Uczestniczka M. P. wniosła o oddalenie wniosku w całości. Jednocześnie złożyła oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku po U. S. i oświadczyła, że odrzuca spadek po U. S.. Uczestniczka wniosła o zatwierdzenie przez Sąd drugiego z oświadczeń.

W uzasadnieniu wskazała, iż zmarła nie pozostawiła testamentu. Nadto podała, iż do kręgu ustawowych spadkobierców należy córka M. P. i syn D. S.. Uczestniczka wskazała, że przez okres około roku przed śmiercią spadkodawczynie zamieszkiwała w G. wraz z córką. Była w zaawansowanym stadium choroby nowotworowej. Uczestniczka wskazała, że działała pod wpływem błędu, nie składając oświadczenia o odrzuceniu spadku po mamie. Nie wiedziała bowiem o jej długach. Uczestniczka wskazała, że nie mieszkała z matką od 1990 roku, kiedy wyjechała do G.. W okresie poprzedzającym śmierć, spadkodawczynie była pod wpływem silnych leków i traciła kontakt z rzeczywistością. Uczestniczka wskazała, że o długach matki dowiedziała się z wniosku wszczynającego niniejsze postępowanie. Uczestniczka wskazała, iż gdyby wiedziała o długach, to bez wątpliwości odrzuciłaby spadek. Długi spadkodawczynie w jej ocenie znacznie przekraczają udział spadkowy jaki powinien przypaść uczestniczce.

Wnioskodawczynie A. Sp. z o.o. w S. wniosła o dopuszczenie do udziału w sprawie. Poza tym wniosła jak S. Kasa (...) W. we W., a nadto wniosła o oddalenie wniosku uczestniczki. W uzasadnieniu podano, iż uczestniczka nie wskazała, jakie podjęła czynności w celu ustalenia stanu majątku spadkodawczynie. Zdaniem wnioskodawczynie błędem prawnie doniosłym nie jest nieznanomość przedmiotu spadku spowodowana brakiem staranności spadkobiercy. Wnioskodawczynie podkreśliła, że uczestniczka nadto uchybiła terminowi ustawowemu. Swoją wniosek złożyła bowiem w czerwcu 2012 roku, co nie jest równoznaczne ze złożeniem oświadczenia przed Sądem, którego nie złożyła do listopada 2014 roku.

Sąd ustalił, co następuje:

U. S. (z domu R.) urodzona (...) w T. zmarła 26 czerwca 2010 roku w G.. Ostatnio stale zameldowana była we W., chociaż od września 2009 roku zamieszkiwała wraz z córką w G., gdzie również się leczyła. W momencie śmierci była rozwiedziona.

/odpis skrócony aktu zgonu spadkodawczynie – k. 21/

Spadkodawczynie miała ze związku małżeńskiego z B. córkę - M. P. urodzoną (...) we W.. Jest ona zamężna i zamieszkuje stale w G.. Spadkodawczynie miała także syna – D. S. urodzonego (...) we W.. Był on pozamałżeńskim dzieckiem. Spadkodawczynie nie miała innych dzieci. Uczestniczka ma troje dzieci, uczestnik nie ma dzieci.

/odpis skrócony aktu małżeństwa M. P., odpis skrócony aktu urodzenia D. S. – k. 187, zapewnienie spadkowe – k. 239v/

W dniu 8 czerwca 2006 roku Sąd Rejonowy dla Wrocławia Fabrycznej w Wydziale XI Grodzkim wydał w sprawie o sygnaturze akt XI Nc 3206/06 nakaz zapłaty, w której nakazał spadkodawczynie U. S. zapłatę kwoty 2 062,89 złotych wraz z umownymi odsetkami liczonymi od kwoty 1 834,63 złotych w wysokości 22 % w stosunku rocznym od dnia 16 maja 2006 roku do dnia zapłaty oraz odsetkami ustawowymi liczonymi od kwoty 228,26 złotych od dnia 16 maja 2006 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 715 złotych tytułem kosztów procesu. Nakaz zapłaty został zaopatrzony w klauzulę wykonalności z dnia 28 grudnia 2006 roku.

/nakaz zapłaty Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej z dnia 8 czerwca 2006 roku – k. 7/

Wnioskodawczynie wszczęła postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużniczce, które toczyło się pod sygnaturą akt KM 1398/07 i prowadzone było przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Fabrycznej Wydział

XI Grodzki R. B.. Postanowieniem z dnia 21 lipca 2010 roku Komornik Sądowy zawiesił prowadzone postępowanie egzekucyjne, wskazując iż dłużniczka zmarła.

/postanowienie Komornika Sądowego z dnia 21 lipca 2010 roku – k. 12/

W dniu 10 czerwca 2013 roku wnioskodawczyni Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa Wspólnota z siedzibą w G. zawarła z A. (...) umowę przelewu m.in. opisanej wierzytelności, którą umieszczono na pozycji 231 listy wierzytelności. Również w dniu 10 czerwca 2013 roku A. (...) zawarła z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S. umowę dotyczącą obsługi wierzytelności 12F2 w odniesieniu do segmentu 12.

/umowa przelewu wierzytelności z dnia 10 czerwca 2013 roku – k. 103-104, umowa z dnia 10 czerwca 2013 roku – k. 107-109/

Spadkodawczyni przed śmiercią cierpiała na chorobę nowotworową rozpoznaną jako nowotwór o nieznanym punkcie wyjścia z przerzutami do węzłów chłonnych nadobojczykowych z naciekiem skóry oraz guz płuca lewego. Leczyła się w Centrum O.w G.. Przeszła paliatywną chemioterapię i radioterapię.

/dokumentacja medyczna spadkodawczyni – k. 30-58/

Spadkodawczyni nie sporządziła testamentu. Wcześniej nie toczyło się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po niej. Uczestniczka nie składała oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, nie została uznana za niegodną dziedziczenia i nie zrzekła się dziedziczenia w umowie ze zmarłą.

/zapewnienie spadkowe – k. 239v/

Uczestniczka M. P. złożyła oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłej matce na posiedzeniu jawnym w dniu 16 czerwca 2015 roku.

/oświadczenie uczestniczki – k. 239v/

W piśmie z dnia 24 listopada 2010 roku skierowanym do Sądu Rejonowego dla miasta W. uczestnik D. S. oświadczył, że odrzuca spadek po swojej matce U. S.. W zarządzeniu z dnia 8 grudnia 2010 roku w sprawie XIV Ns 961/10 uczestnik został wezwany do stawienia się w sądzie w celu urzędowego potwierdzenia jego podpisu pod rygorem braku skutków prawnych złożonego oświadczenia. Uczestnik nie stawiał się w sądzie.

/dokumenty z akt sprawy XIV Ns 961/10 Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej/

W skład spadku po U. S. nie wchodzi żadne gospodarstwo rolne, udział we własności takiego gospodarstwa, ani nieruchomości. Lokal we W. jest przedmiotem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu.

/zeznania uczestniczki – k. 239v/

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o złożone do akt dokumenty, których wiarygodność i autentyczność nie były kwestionowane, wobec czego Sąd przydał im moc dowodu w sprawie. Za w pełni wiarygodne Sąd uznał zapewnienie spadkowe uczestniczki. Zeznania uczestniczki Sąd również uznał za wiarygodne. Uczestniczka bowiem nie wskazywała, by miała dokonać jakichkolwiek czynności zmierzających do ustalenia składu spadku po matce, wskazując jedynie, iż nie wiedziała o długach.

Sąd zważył, co następuje:

Postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku ma na celu ustalenie, czy osoba wskazana we wniosku jako spadkodawca zmarła oraz kto i na jakiej podstawie (ustawy czy też testamentu) jest jej spadkobiercą. Jeżeli spadkodawca nie pozostawił testamentu, wówczas przepisy Kodeksu cywilnego stanowią w swej treści o tym kto i z jakim udziałem dziedziczy spadek po osobie zmarłej. Natomiast jeżeli spadkodawca pozostawił testament rzeczą Sądu

prowadzącego postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku jest ocena ważności testamentu wobec treści przepisów Kodeksu cywilnego. Zastosowanie znajdują przy tym przepisy Kodeksu cywilnego obowiązującego w dacie śmierci spadkodawcy. Zgodnie bowiem z art. 924 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy, stosownie zaś do treści art. 925 k.c. spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku.

W niniejszej sprawie ustalono, iż spadkodawczyni nie sporządziła testamentu.

Stosownie do treści art. 931 k.c., normującego tzw. ustawowy porządek dziedziczenia, w dacie śmierci spadkodawczyni, w pierwszej kolejności powołane z ustawy do spadku są dzieci spadkodawcy, jak też jego małżonek. Wszyscy ci spadkobiercy nabywają spadek w częściach równych z tym, iż udział współmałżonka nie może być mniejszy niż 1/4 spadku. Mając na względzie, iż w dacie otwarcia spadku U. S. była rozwiedziona, spadek po niej na podstawie art. 931 k.c. przypadła jej dzieciom w 1/2 części, to jest M. P. i D. S.. Nadto żaden ze spadkobierców U. S., nie złożył skutecznie oświadczenia o odrzuceniu spadku po spadkodawczyni z przyczyn niżej opisanych. Stąd też z upływem wynikającego z kolei z art. 1026 k.c. sześciomiesięcznego terminu, Sąd orzekł jak w punkcie I sentencji postanowienia.

Sąd uznał za bezzasadny wniosek uczestniczki M. P. i odmówił zatwierdzenia uchylenia się przez nią od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłej matce U. S.. Wniosek uczestniczki podlegał ocenie zgodnie z przepisami art. 1019 k.c. i 84 k.c.

Zgodnie z treścią art. 1019 § 1 k.c., jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem; spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

W myśl § 2 powyższego przepisu, spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd (art. 1019 § 3 k.c.). W myśl art. 84 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli (§ 1). Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (§ 2). W przypadku oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku błąd co do treści takiego oświadczenia może dotyczyć m.in. osoby spadkodawcy, tytułu powołania, przedmiotu spadku. Należy jednak zgodzić się z poglądem, że podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zd. 1 i § 2 k.c.). Na gruncie art. 84 k.c. nie ma przeszkód do uznania za błąd prawnie doniosły nie tylko błędu, co do faktów, ale i błędu, co do prawa - jeżeli oczywiście dotyczy on treści czynności prawnej i jest istotny (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2012 r. II CSK 171/12). Z przepisów art. 88 § 2 k.c. w zw. z art. 1019 k.c. wynika, że prawo do uchylenia się od skutków złożonego oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku albo skutków niezłożenia żadnego oświadczenia wygasa po upływie terminów z art. 88 § 2 k.c.

Skoro uczestniczka powoływała się na błąd, jej uprawnienie do uchylenia się od skutków niezachowania terminu do złożenia oświadczenia wygasa z upływem roku od wykrycia błędu. Uczestniczka wskazywała, iż o długach matki dowiedziała się z wniosku inicjującego niniejsze postępowanie, który został jej doręczony 18 czerwca 2012 roku. Tymczasem uczestniczka złożyła oświadczenie w dniu 16 czerwca 2015 roku. Niemniej jednak żądanie odebrania takiego oświadczenia zgłosiła we wniosku z dnia 2 lipca 2012 roku. Należy mieć na uwadze, iż wobec tego, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia co do przyjęcia spadku może być złożone tylko do protokołu przed sądem, o zachowaniu terminu określonego w art. 88 § 2 k.c. powinno rozstrzygać wyłącznie wniesienie przed upływem tego terminu do sądu wniosku zawierającego żądanie odebrania oświadczenia. Spadkobierca ma jedynie na to wpływ, tylko to zależy od niego. Kiedy zaś dojdzie do odebrania oświadczenia, zależy od sądu. Wobec tego, chwila odebrania oświadczenia przez sąd nie powinna mieć wpływu na zachowanie terminu (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r. II CSK 410/13). Sąd podzielił wskazane stanowisko Sądu

Najwyższego. Wobec tego uznać należy, iż uczestniczka złożyła swoje oświadczenie przed upływem rocznego terminu wskazanego w art. 88 § 2 k.c.

Uczestniczka powoływała się na błąd co do wiedzy o stanie spadku, w szczególności o istnieniu długów spadkodawczyni. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż co prawda podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły (art. 1019 § 2 w zw. z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c.). Błędem takim nie jest nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (Postanowienie SN z dnia 30 czerwca 2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006, nr 5, poz. 94, podobnie Postanowienie SN z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 612/11, OSNC 2013, nr 3, poz. 30)

W toku całego postępowania uczestniczka nie wykazała, by podjęła jakiegokolwiek czynności zmierzające do ustalenia co wchodzi w skład spadku po matce. Należy mieć na uwadze, iż również w postępowaniu nieprocesowym znajduje zastosowanie na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. zasada z art. 6 k.c. Ciężar dowodu obciąża więc tego uczestnika, który z określonego faktu wywodzi skutki prawne. Tymczasem uczestniczka nie wykazała, by dołożyła należytej staranności w czynnościach zmierzających do ustalenia składu spadku po matce. Jak wynika z pisma procesowego z dnia 26 czerwca 2012 roku, spadkodawczyni mieszkała u córki przez okres około roku przed śmiercią. Był to wystarczająco długi okres dla ustalenia stanu majątkowego matki, a zwłaszcza źródeł utrzymania i obciążającego ją zadłużenia. Uczestniczka nie podała, czy interesowała się kierowaną do matki korespondencją, która przecież prawdopodobnie nadsyłana była na jej adres zameldowania we W.. Nie wskazywała również, kto opłacał rachunki za lokal mieszkalny we W., pomimo, iż powinna być świadoma możliwości powstania ewentualnego zadłużenia z tego tytułu. Uczestniczka reprezentowana była w toku postępowania przez profesjonalnego pełnomocnika. Mimo to, nie złożyła wniosku o jej przesłuchanie na okoliczność czynności podejmowanych w celu ustalenia aktywów i pasywów majątku spadkodawczyni. Wobec powyższego Sąd nie znalazł podstaw do zatwierdzenia uchylenia się przez nią od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Mając na uwadze powyższe argumenty, Sąd oddalił wniosek uczestniczki jako niezasadny.

W konsekwencji oddalenia omawianego wniosku, oświadczenie złożone przez uczestniczkę w dniu 16 czerwca 2015 roku o odrzuceniu spadku po spadkodawczyni nie wywołuje skutków prawnych.

Uczestnik D. S. również w ocenie Sądu nie złożył skutecznego oświadczenia o odrzuceniu spadku. Jak ustalono w toku postępowania, uczestnik skierował do Sądu Rejonowego dla miasta W. pisemne oświadczenie, że odrzuca spadek po swojej zmarłej matce U. S.. Nie dokonał jednak urzędowego potwierdzenia podpisu, do czego został wezwany pod rygorem braku skutków prawnych złożonego oświadczenia. Zgodnie z treścią art. 1018 § 3 k.p.c., oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku składa się przed sądem lub przed notariuszem. Można je złożyć ustnie lub na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. Zgodnie z treścią art. 73 § 2 k.c., jeżeli ustawa zastrzega dla czynności prawnej inną formę szczególną, czynność dokonana bez zachowania tej formy jest nieważna. Uczestnik nie złożył więc skutecznego oświadczenia o odrzuceniu spadku po U. S..

Na podstawie art. 510 § 1 i 2 Sąd wezwał do udziału w sprawie (...) Sp. z o.o. z siedzibą w S. w charakterze uczestnika. Zainteresowanym w sprawie jest bowiem każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania. Jeżeli okaże się, że zainteresowany nie jest uczestnikiem, sąd wezwie go do udziału w sprawie. Przez wezwanie do wzięcia udziału w sprawie wezwany staje się uczestnikiem. Wskazana spółka prowadzi bowiem obsługę wierzytelności przysługującej A. (...) jako podmiotowi, który skutecznie nabył od wnioskodawcy wierzytelność w stosunku do spadkodawczyni.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w postępowaniu nieprocesowym jest zasada ich ponoszenia przez każdego uczestnika (art. 520 § 1 kpc). Sąd nie znalazł podstaw do odstąpienia od tej ogólnej zasady. Strony były bowiem w równym stopniu zainteresowane wynikiem postępowania, a ich interesy w zasadzie były wspólne, gdyż polegały na ustaleniu spadkobiercy U. S.. Z tych względów, Sąd orzekł o kosztach jak w punkcie 3 sentencji.

SSR Grzegorz Korfanty